

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De consolatione philosophiae

Boethius, Anicius Manlius Severinus

[Deventer], [1480-85]

[Liber secundus]

[urn:nbn:de:bsz:31-293110](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293110)

Ināpit secundus liber. **P**rosā p̄ma.

Ost hęc paulisper obticuit.
atq; vbi attētionē meā mode
sta taciturnitate collegit. sic
exorsa est **P**.

Si penitus egritudis tuę cau
sas habitumq; cognoui. fortunę prioris af
fectu desiderioq; tabescis. ea tantum animi
tui statum sicuti tibi fingis mutata puerit.

Intelligo multiformes illi? prodigij fucos.
et eosq; cū his quos eludere nitit̄ blādssiāz
familiaritatem exercet. dum intolerabili tolo
re confundat quos insperata reliquerit.

Cuius si naturā. mores ac merituz reminiscā
re. nec habuisse te in ea pulchrū aliquid. nec
amississe cognosces. **S**ed vt arbitror haud
multum tibi hęc in memoriā reuocare labo
rauerim. **S**olebas enim p̄ntem blandientē q̄z
virilibus incesse verbis. eāq; de nrō ad p̄to
prolatis insectabare sentētis. **V**erū omnis

subita mutatio rerum non sine quodā quasi
afflictu contingit animorū. **H**ic factum ē vt
tu q̄ paulisper a tua tranquillitate discesse
ris. **S**ed tempus est haurire te aliquid ac de
gustare molle atq; iucundum quod ad inte
riora transmissum validioribus haustibus viā
fecerit. **A**ssit igitur rhetoricæ suadela dulcedi
nis. quæ tunc tantū calle recto p̄cedit. cū no
stra instituta non deserit. **C**umq; hac musi
ca laris nostri vernula. nunc leuiores. nunc
grauiores modos succinat. **Q**uid est igitur o
homo quod te in moesticiā luctumq; deiicit.
Nouū credo aliquid inusitatūq; vidisti. **T**u
si fortunam putas erga te esse mutatā erras
Di semp eius mores sunt. ista natura. **S**er
uauit circa te p̄p̄riam potius in ipsa sui mutabi
litate constantiam. **T**alis erat cum blandie
batur. euz tibi false illecebris foelicitatis allu
deret. reprehendisti cæcā numinis ambiguos

vultus. Quæ sese adhuc velat alijs tota tibi
procius innotuit. Si probas. vtere morib?
ne quaeraris. Si perfidiã perhorrescis. sper
ne atq; abijce perniciose alludentem. Nam q̄
nunc moeroris tibi causã tanti est. hæc eãde;
trãquillitatis esse debuissz. reliquit eni te quã
non relictauram nemo vnq̄m poterit esse secu
rus. An vero tu preciosam aestimas abiturã
fœlicitatem. Et cara tibi est fortuna præses
nec manendi fida et cum discesserit allatura
moerorem. Quod si nec arbitrio retineri potest
et calamitosus fugiens facit. quid est aliud fu
gax q̄m futuræ quoddam calamitatis indiã
um. Neq; eni quod ante oculos situm est sus
fecerit intueri. Rerum exitus prædãtia meti?
Eademq; i alterutro mutabilitas. nec formi
dandas fortunæ minas. nec exoptandas fa
cit esse blandicias. Postremo æquo animo
toleres oportet quicquid intra fortunæ areas

gerit. cum semel iugo eius colla sumiseris.
Quod si manendi abeundiq; scribere legere velis
ei. quam tu tibi dominam sponte elegisti
nonne iniurius fueris. **E**t impatientia sortem
exaceres quam permutare non possis. **S**i
ventis vela committeres non quo voluntas peteret
si quo flatus impelleret et pmoueretur. **S**i ar
uis semina crederes. fertiles inter se annos ste
rilesq; pensares. fortunae te regendum dedi
sti. dñae moribus oportet obtemperes **T**u ve
ro voluetis rotæ impetū retinere conaris **A**t o
mnium mortaliū stolidissime. si manere inapit
fors esse desistit.

Metrū primū libri secūdi.

Aec cū superba verterit vices dextra

Exestuatīs more fert euripi. **D**udū
tremēdos seua pterit reges. **D**umilēq; victi
subleuat fallax vultū. **N**ō illa miseros audit
aut curat fletus **V**ltroq; gemitus dura q̄s

fecit ridet. Sic illa ludit. sic suas probat
vires.

Magnūq; suis monstrat ostentū.

Si quis visat vna stratus ac foelix hora.

Prosa secunda secūdi libri.

QUellē autē pauca tecum fortunæ ipsi
us verbis agitare. Tu igitur an ius
postulet animaduerte. quid tu o homo ream
me quotidianis agis querelis. Quā tibi feci
mus iniuriā. Quæ tibi tua detraimus bona.
Quouis iudice te opum dignitatūq; mecum
possessione cōtende. Esti cuiusq; mortalium
pprium quid horum esse monstraueris. ego
iā tu a fuisse quæ repetis sponte concedā. Cū
te mris vtero natura pduxit. nudum rebus o
mnibus inopemq; suscepi. meis opibus fo
ui. et qd te nūc ipatiētē nrī facit. fauore pna i
dulgentius educaui. omniumq; q̄ mei sūt iu
ris affluentia et splendore arcundedi. Nunc
c h

mibi retrahere in animum libet. habes gratias vel
lucrum vsus alienis **N**on habes ius querelæ tamquam
tua perdidit proorsus. **Q**uid ergo i gemiscis
nulla tibi a nobis illata est violentia. **O**pes
honores cæteraque talium mei sunt iuris. **D**o
minam famulæ cognoscunt. mecum veniunt.
me abeunte discedunt. **A**udaacter affirmem
si tua forent quæ amissa commovereris nullo modo
perdidisses. **A**n ego sola meum ius exercere
prohibeor. licet celo proferre lucidos dies. et
ostem que tenebrosis noctibus condere. **L**icet
anno terræ vultum nunc floribus frugibusque
redimire. **N**unc nymphis frigoribusque confu
dere. **I**us est mari. nunc strato æquore blan
diri. nunc procellis ac fluctibus inhorrescere.
Nos ad constantiam nostris moribus alienam
inexpleta hominum cupiditas alligabit **H**æc
nostra vis est. hunc continuum ludum ludi?
Rotam volubili orbe versamus. infirma sum

mis . fūma infūmis mutare gaudemus . **A**scē
de si placet . sed ea lege ne vti cū ludicri mei
ratio poscit descēdere iniuriā putes? **A**n tu mo
res ignorabas meos? **N**esciebas **C**roesus re
gē lidorū **C**yro pauloāte formidabilē . mox
deinde miserādū rogi flānis traditū misso cæ
litus hymbre defensū . **N**ū te preterit **P**aulū
per si regis a se capti calamitatibus pias impē
disse lachrymas . **Q**uid tragediarū clamor
aliud deflz nisi idiscreto icTu fortuāz foelicia
regna verēte . **N**ōne adolescentulus duo bo
lia . vnū quidem malum . aliud autē bonum .
in iouis limine didicisti **Q**uid si vberius de bo
noruz pte sumpisti . **Q**uid si a te nō tota dis
cessi **Q**uid si hæc ipsa mei mutabilitas iusta
tibi causa est sperādi meliora . **T**ū ne aio sta
bescas . **E**t intra cōmune omnibus regnuz lo
catu? pprio iure viuere desidere?

Metrū secundū secūdi libri .

c. 11

Quātas rapidis flatibus inātus.
Pōtus versat harenas Aut quot stel
liferis edita noctibus. Caelo sidera fulgent.
Tātas fundat opes nec retrahit manus. Ple
no copia cornu Dumanū miseris haud ideo
genus Cesset flere querelas. Quāuis vota li
bens exāpiat de? Multi prodigus auri.
Et claris auidos ornet honoribus Nil iā parta
vident. Sed quaesita vorans seua rapacitas
Alios pandit hiatus. Quae iam praecipitez
frena cupidinē. Certo sine retentēt. Largis
cū potius muneribus fluēs Sitis ardescit ha
bendi. Nūq; diues agit qui trepidus gemēs
Hese credit egentem.

Prosa tertia secundi libri.

His igit si pro se tecū verbis fortuna
loqueret. quid pfecto cōtra hiscēs
nō haberes. At si quid est quo querelam tuā
iure tuearis proferas oportet. dabimus di

cendi locum **B.** Tum ego speciosa quidem
ista sunt inquā. oblitaq; rhetoricæ ac musi
cæ melle dulcedinis. tum tantum cum audi
unt oblectant. Sed miseris malorum altior
sensus est. Itaq; cum hæc auribus insonaẽ
desierint. inhitus animū moeror p̄grauat **P.**
Et illa. Ita est inquit. Hæc enim nondum
morbi tui remedia. sed adhuc cõtumaçis ad
uersus curationem doloris fomenta quædam
sunt. Nam quæ in profundū sese penetrent.
cum tempestiuum fuerit admouebo. Verum
tamen ne te miserum existimari velis. an nu
merū modumq; tuæ foelicitatis oblitus es.
Taceo q; desolatū parente summorum te vi
rorū cura suscepit. Delect? q; affinitatē pri
cipū ciuitatis. qd p̄ciosissimū p̄p̄tatis gen?
ẽ pri? car? q; proxim? eẽ cepisti. Quis n̄ te fee
licissimū cū tãto sp̄ctore soceroꝝ. cū diugis
putore. cū mascule q; p̄ optūitate p̄dicabit
c. 14

Praetereo . libet enī p̄terire cōminutia . assum-
ptas in adolescētia negatas semibus dignita-
tes . ad singularē foelicitatis tuæ cumuluꝝ ve-
nire delectat . **S**i quis rerū mortaliū fructuꝝ
vllū beatitudinis pondus habet poterit ne illi-
us memoria lucis quātalibet ingruentiūꝝ ma-
lorū mole deleri . **C**um duos pariter cōsules li-
beros tuos domo puehi . sub frequētia patrū
sub plebis alacritate vidisti . cū eisdem in cu-
ria curules insidentibotu regiae laudibꝝ orator
ingeniꝝ gloriā faciūdiæqꝝ meruisti . **C**ū in cir-
co duorū medius cōsulum circūfusæ multitu-
dinis expectationē triumphali largitione sa-
tiasti . sedisti vt opinor verba fortunæ . duꝝ
te illa temulēt . dum te vt suas delicias fouet
Munus quod nulli vnqꝝ priuato cōmodauit
rat abstulisti . **V**is ne ergo cū fortuna calcu-
lū ponere . **N**unc te primū liuenti oculo p̄strū-
xit . **S**i numerū modūqꝝ lætorū trīstīūꝝ ve cō-

siberes . adhuc te foelicem negare non possis .

Qd si iccirco te fortunatum esse non aestimas .

qm̄ q̄ tūc laeta videbāt abierūt . **N**on ē qd̄ te

miserū putes . qm̄ q̄ nūc moesta creduntur p̄

tereūt . **A**n tu in hāc vitæ scēnā nūc primuz

subitus hospes q̄ uisisti . vllā ne hūanis reb̄

in esse cōstātā reris . cū ipsū saepe hōiez velox

hora dissoluat . **N**ā et si rara ē fortuitis manen

di fides . vltim̄ tñ vitæ dies mors quaedam

fortunæ est etiā manētis . **Q**uid ergo referre

putas **T**u ne illā moriēdo deseras . **A**n te illa

fugiendo . **M**etrū terciū secūdi libri .

Nym polo phœbus roseis q̄drigis **L**ucez

sp̄argē cōeperit . **P**allet albētes lebetata vul

tus . **F**lāmis stella p̄mētibo . **C**ū nemus fla

tu zephyri tepentis **V**ernis irrubuit rosis .

Spiret insanuz nebulosus auster . **I**ā sp̄imis

abeat decus **S**aepe trāquillo radiat sereno .

Immotis mare fluctibo . **S**aepe feruētes aq̄

lo procellas **V**erso cōtat æquore. **R**ara si cō
stat sua forma mūdo. **S**i tātas variāt vices
Crede fortunīs hominū caducīs **H**omis crede
fugaābo. **C**ōstat æterna positūq; lege est.
Vt cōstet geitū nihil. **P**rosā q̄rta li. ij.

Vm ego vera inq̄m cōmemoras o vir
tutū omniū nutrix nec inficiari possū
prosperitatis meae velocissimū cursū. **H** hoc
est quod recolentē vaelementius coquit. **N**ā
in omni aduersitate fortunae in foelicissimuz
gen? est infortunij fuisse foelicem **P**. **S**ed
quod tu iquit falsae opinionis supplicū luis.
id rebus iure imputare nō possis. **N**ā si te hoc
inane nomē fortuitae foelicitatis mouet q̄m
plurimis maxis q; abūdes me cū reputer. licz
Igit si quod in omni fortunae tuae cōsū precā
osissimū possidebas id tibi diuinitus illesum
ad huc inuio latūq; seruat. **P**oteris ne meli
ora q; retines de ifortunio iure causari. **A**tq;

viget i columis illis p̄ciofissimū hūani gnis de
cus **S**ymachus sacer. ⁊ q̄d vite p̄cio non se
gm̄is emēs. vir tot⁹ ex sapiētia v̄tutib⁹ q̄ fa
ctus suarū secur⁹ tuis igemiscit iurijs **V**iuit
vxoꝝ igemo modesta pudiciāe pudore p̄cel
lēs. ⁊ vt oēs ei⁹ dotes breuit̄ icludā p̄ri siml̄
Viuit inq̄m. tibi⁹ tū vitæ hui⁹ exosa spi
ritū seruat. **Q**uoq̄ vno foelicitatē minui tuā
vel ipsa cesseri tui desiderio lachrymis ac do
lore tabescit. **Q**uid dicā liberos cōsulaēs q̄ruz
iā vt i id ætatis p̄ueris. vel p̄ri. v̄ auti spec
mē elucet igenij. **C**ū igif p̄cipua sit mōzlib⁹
vitæ cura r̄tinēdæ o te si tua bona cōgnosca⁹
foelicē cui suppetūt etiā nūc q̄ vita nēo dubi
tat eē cariora. **Q**uare flica iā lachrymas. nō
dū ē ad vnū oēs exosa fortūa. **N**ec tibi nini
um valida tempestas icubuit q̄n tenaces hæ
rēt āchore. q̄ ne op̄ntis so lamē. nec futuri sp̄e
tpis abesse patiant̄ **E**t hæreāt inq̄m præ

cor. illis nanq; manentibus vtcūq; se res ha
beant enatabimus. **S**ed quantum decus or
namentis mris decesserit vides **P.** Et illa.
Promouimus inquit aliquātulū. si te nondū
totius tuæ sortis piget **S**ed felicias tuas fer
re nō possum qui abesse aliquid tuæ beatitudi
ni tā luctuosus atq; anxius oqueraris **Q**uis
est ei tam cōpositæ felicitatis. vt nō aliqua
ex parte cū status sui qualitate rixetur. **A**n
xia enim res est humanorū cōditio bonorū. a
quæ vel nunqm̄ tota pueniat. vel nunqm̄ p
petua subsistat **Q**uic cōsus exuberat. sed est
pudori degener sāguis **D**ūc nobilitas notuz
facit. h̄ āgustia reifamiliaris inclusus esse maliz
ignotus. **I**lle vtroq; arcūfluus vitā cælibē
deflet **I**lle nuptijs foelix orbis liberis alieno
cenfum nutrit bæredi. **A**lius prole lætatus fi
lij filiaæ delectis moest illœchrymat. **I**cōir
co nēo facile cū fortūæ suæ oditōe ocordat.

Inest eni singulis quod inexpertus ignoret
expertus exhorreat. **A**dde q̄ foelicissimi cu
iusq̄ delicatissimus sensus est. ⁊ nisi ad nutū
cuncta suppetant omis aduersitatis insolēs
minimis quibus q̄ prostermitur. a deo perexi
gua sunt quæ fortuatissimis beatitudinis sum
mam detrahunt. **Q**uāmultos esse comiectas
qui sese caelo proximos arbitrentur. si de for
tunæ tuæ reliquijs pars eis minima cōtingat
Dic ipse locus quem tu exilium vocas incolē
tibus patria est. **A**deo nihil est miserum nisi
cum putes. **C**ontraq̄ beata seors omnis est
equanimitate tolerantis. **Q**uis est ille tā foe
lix. qui cum tederit impatientiæ manus sta
tum suū mutare non optet. **Q**uāmultis ama
ritudinib⁹ huānæ foelicitatis dulcedo resper
sa est. quæ si etiam fruenti esse iocunda vide
atur. tamen quō minus cum velit abeat reti
neri non possit. **L**iquet igitur q̄ sit mortaliū

rerū misera beatitudo q̄ nec apud æq̄nimos p̄
petua perdurat. nec anxios tota delectat.
Quid igit̄ o mortales extra petitis intra vos
positā foelicitatē. error vos inscitia q̄ ofūdit
Ostendā breuiter tibi sūmæ cardinem foelici
tatis. **E**st ne aliquid tibi teipso præciosius.
nihil in quies. **I**git̄ si tui cōpos fueris posside
bis qd̄ nec tu amittere vn̄qm̄ velis. nec fortu
na possit auferre. **A**tq̄ vt agnoscas in his
fortuitis rebus btitudinē cōstare nō posse. sic
collige. **S**i beatitudo est sūmū bonū naturæ
ratione de gentis. nec est sūmū bonū qd̄ eri
pi v̄llo mō potest. qm̄ p̄cellit id quod neque
at auferri. manifestū est q̄ ad beatitudinē
perāpiendā fortunæ instabilitas aspirare nō
possit. **A**d hæc. quē caduca ista foelicitas ve
bit. vel scit eā. vel nescit esse mutabilem si ne
scit. quænā beata fors esse potest ignorantia
cecitafe. **S**i scit metuat necē ē ne amittat qd̄

amitti posse nō dubitat. quare cōtinuus timor
nō sinit esse foelicē. **A**n vel si amiserit negligē
dū putat. **H**ic q̄ pexile bonū ē quod aequo
aio ferat amissum. **E**t qm̄ tu idē es cui p̄sua
sum est atq; insitum p̄ multis demonstratiōni
bus scio. mētes hominū nullo modo esse mor
tales. **C**unq; clarū sit fortuitā foelicitatez cōr
poris morte finiri. dubitari nequit si hæc af
ferre beatitudinē p̄t. quin omne mortalium
genus in miserā mortis sine labat. **Q**uod si
multos scim̄ nō morte solū. verumetiā dolori
bus supplicij q; btitudis fructū q̄sisse. quo
nā mō p̄sens vita facere beatos potest quæ mi
seros transacta non efficiat.

Metrū quartū libri secundi.

Quisquis vult perennem. Cautus po
nere sedem. **S**tabilis q; nec sonori.
Sterni flatibus auri **E**t fluctibus minantem
Curat spernere pontum

Montis cacumen alti **H**ibulas vitet arenas .
Illud pteruus auster **T**otis viribus urget
Hæ pendulū solutæ **P**ondus ferre recusant .
Fugiēs piculosā **H**ortē sedis amœnæ .
Duili domū memēto **C**ertus figere saxo .
Quāuis tonet ruinis . **M**iscēs æquora vêt .
Tu cōditus quieti **F**elix robore valli .
Duces serenus æuū . **R**idens ætheris iras .

Profa quinta libri secundi .

Sed quā rationū iam in te mearum fo
menta descendūt paulo validiorib
utendum puto . **A**ge eni si iam caduca et mo
mentanea fortunæ dona non essent **Q**uid in
eis est quod aut vestrum vnq̄m fieri queat .
aut non perspectum consideratum vilescat .
Diuitiæ ne vel vestra vel sui natura præciôsæ
sunt . **Q**uid earum potius . aurum ne . an vis
cōgesta pecuniæ . **A**t qui hæ effundendo ma
gis q̄m coaceruādo melius nitent . **S**iquidem

auaricia semper odiosos claros largitas facit
Qd si manere apud quemque non potest quod
transfertur in alterum. tunc est preciosa pecuni
a cum translata in alios vsu largiendi desinit pos
sideri. **A**t eadem si apud unum quanta est ubique ge
nium congerat. caeteros sui iopes facit. **E**t vox quae
sem tota pariter multorum replet auditum. **V**e
strae vero diuitiae nisi diuinitae in plures transfi
re non possunt. **Q**uod cum factum est pauperes necesse
est faciunt quos relinquunt. **O** igitur angu
stas iopesque diuitias quas nec habere totas
pluribus licet. et ad quemlibet sine caeterorum
paupertate non veniunt. **A**n gemarum fulgor o
culos trahit. **S**ed si quid est in hoc splendore
proprii. gemarum est lux illa non hominum.
Quas quidem mirari homines vehementer ad
miror. **Q**uid est enim carens animae motu atque
membrorum conpactione. quod animatae rationa
liumque naturae pulchrum esse iure videatur. **Q**uae

tametsi conditoris op̄a suiq; distinctione po-
stremæ aliquid pulchritudinis trahūt. infra
vestrā tamē excellētā collocate admirationē
vestrā nullo modo merebant. **A**n vs̄ agroꝝ
pulchritudo delectat. **B**. Quidni. Est enī
pulcherrimi operis pulchra portio. Sic quō-
dam sereni maris facie gaudemus. sic cæluz.
sidera. solē. lunamq; miramur. **P**. Nū te korū
aliquid attingit. Num aures alicuius talīuz
splendore gloriari. An veris floribus ipse di-
stingueris. aut tua in æstiuos fructus intu-
mescit vbertas. Quid iamibus gaudijs rape-
ris. Quid externa bona pro tuis āplexaris.
Nunq̄m tua faciet esse fortuna quæ a te natu-
ra rerū fecit aliena. Terrarū quidem fructus
animantiū p̄culdubio debent alimentis.
Sed si quod naturæ satis est replere indigē-
tiā velis nihil est quod fortunæ affluentiam
petas. **P**aucis enī minimisq; natura contenta

est. **C**ui? satietate si superfluis vrgē velis aut
iniucūdū qd̄ ifuderis fiet aut noxiū. **I**ā vero
pulchrū varijs fulgē vestibus putas. **Q**ua
rū si grata intuitu spēs est. aut materiae natu
rā. aut ingenū miraboz artificis. **A**n verō te lō
gus ordo faūlorū facit esse felicē. **Q**ui si viciō
si moribz sint. p̄niciōsa dom? sarāna et ipsi do
mio vaxemēt inimica. **S**i vero p̄bi sint. q̄nā
mō i tuis opibz aliena p̄bitas numerabitur.
Ex quibz oibz nihil lorū q̄ tu i tuis cōputas
lois tuū eē bonū liq̄do mōstrat. **Q**uibz si ni
hil est appetēdæ pulchritudis. q̄d ē q̄ amil
sis doleas vel læteris retentis. **Q**d si natura pul
chra sunt. quid id tua refert. **N**ā hæc p̄ se a
tuis q̄ opibus sequestrata placuissēt. **N**e q̄
ei icarco sūt p̄ciōsa q̄ i tuas venē diuitias. h̄
qm̄ p̄ciōsa videbāt tuis ea diuitijs ānumerare
maluisti. **Q**uid aut̄ tāto fortunā strepitu de
sideratis. fugaē credo idigētiam q̄ritis copia.
ij

Atqui hoc vobis in cōtrariū cedit. **P**luribus
quippe adminiculis opus est ad tuendam p̄
ciosæ supellectilis varietatē. **V**erumq; illud
est p̄ multis indigere eos qui p̄ multa possidēt
Cōtraq; nō indigere qui abundantiā suā
naturæ necessitate non ambitus sui supfluita
te metiant. **I**ta ne autem nullū est p̄priū vo
bis atq; insitum bonū. vt in externis ac sepo
sitis rebus bona vestra quaeratis. **S**ic rerum
versa cōditio est. vt diuinum merito ratiois
animal non aliter sibi splendere nisi in anima
tæ supellectilis possessione videatur. **E**t alia
quidem suis contenta sunt. vos autem deo mē
te cōsimiles. ab rebus infimis excellentis natu
ræ ornamenta captatis. nec intelligitis quā
tam conditori vestro faciatis iniuriam. **I**lle
genus humanū terrenis omnibus præstare vo
luit. vos dignitatē vrām infra quæq; infima
detruditis. **N**am si omne cuiusq; bonum eo

cuius est constat esse pretiosius. cum vilissima
rerum via bona esse iudicatis. eisdem vosmeti
psos via existimatione sumitatis. quod qui
dem haud immerito cadit. **H**umanæ quippe
naturæ ista cōditio est. ut tum tantum caete
ris rebus cum se cognoscit excellat. **E**adem
tamen infra bestias redigatur si se nosse desie
rit. Nam caeteris animantibus sese ignorare na
tura est. hominibus vero vitio venit. **Q**uā vero
late patet vester hic error qui ornari posse a
liquid ornamentis existimatis alienis. **A**t id
feri nequit. **N**am si quid ex appositis luceat
ipsa quibus quæ sunt apposita laudantur. illud
vero his tectum atque velatum in sua nihilominus
fecunditate perdurat. **E**go vero nego illud esse
bonum quod non ceat habenti. **N**um id mentior
Minime inquires. **A**t qui diuinæ possidentibus
p̄saepe nocuerunt. **C**um pessimus quisque auri
alieni magis avidus. quicquid vsquam auri esse

marūmque est se solū qui habet dignissimūm
putat. Tu igitur qui nunc contūz gladiūz
soliātus p̄tūmescis . si vitæ huius callē vacu
us viator intrasses coram latrone securus can
tares . **O** p̄æclara opum mortalium beatitu
do . quā cum aseptus fueris securus esse desi
stis .

Metrum quintum libri secundi.

Hælix niniū prior ætas . Contenta
fidelibus aruis Nec inerti perditā lu
xu **F**acili quæ sera solebat . **I**eunia soluere
glante . Nec bæchica munera norat **L**iquido
confundere melle . **N**ec luāda vellera serum .
Tyrō miscere veneno . **S**omnos dabat her
ba salubres **P**otum quæ lubricus annis . **V**m
bras altissima pinus **N**onduz maris alta seca
bat . **N**ec merabus vndiqz lectis **N**oua lito
ra viderat hospes . **T**unc classica seūā tacebāt
Odijz neqz fusus acerbis .

Cruor horrida tinxerat arma. Quid enim fu-
ror hosticus vlla Vellet prior arma mouere
Cum vulnera seua videret Nec premia sãgui-
nis vlla Vinam modo nostra redirent.
In mores tempora priscos
Sed seuior ignibus aetne
Feruens amor ardet habendi.
Deu prim? quis fuit ille.
Auri qui pondera tecti
Gemmasq; latere volentes
Preciosa pericula fodit.

Prosa sexta libri secundi.

Quid autem te dignitatibus potentia
q; differas quas vos verae dignitatis
ac potestatis insciji caelo exequatis. quae si i
improbissimum quemq; ceciderint. quae incē
diã flammis aetne eructantib? qd diluuiũ. tã
tas strages tederit. Certe vt memisse te arbi-
tror ðfulare iperũ qd libtatis pncipiũ fuerat
D iij

ob superbiaꝝ cōsulū vr̄i veteres abolē cupie
runt. **Q**ui ob eandem superbiā prius regiūm
de ciuitate nomen abstulerāt. **A**t si qñ quōd
prarūm est p̄bis honores deferāt. q̄d in eis a
liud qm̄ probitas vtentiū placet. **I**ta fit vt
non virtutibus ex dignitate. sed ex virtute
dignitatibus honor accedat. **Q**uæ vero est
ista vr̄a expetibilis ac præclara potētia. **N**ō
ne o terrena animalia consideratis quibus p̄fi
tere videamini. **N**ū si inē mures vidēs vnū ali
quem ius sibi ac ptātem p̄ caeteris vendicātez
quāto moueris cachinno. **Q**uid vero si spe
ctes corpus imbecilliū homine rēperie q̄ eas
quos sæpe muscularū q̄ vel morsus. vel i se
creta quæq̄ reptantiū necat introitus. **Q**uo
vero quis qm̄ ius aliquod in quempiam nisi i
solū corpus ⁊ quod est infra corpus fortunā
loquor possit exergere. **N**ū vnq̄m libero im
perabis animo. **N**um inētem firma sibi ratio ē

coherensẽẽ de statu propriae quietis amoue
bis. **C**um liberum quendam virum supplici
is se quidam tyranus adacturuz putaret. vt
aduerfum se factae coniurationis conscios p
teret. linguam ille momordit atq; abscidit.
et in os seuentis tyrani abiecit. **I**ta cruciat?
quos putabat tyranus materiã crudelitatis
vir sapiens fecit esse virtutis. **Q**uid autem e
quod in aliu quisqm possit facere. quod susti
nere ab alio ipse non possit. **B**uliridem acce
pim? necare hospites solitum. ab **H**ercule ho
spite fuisse mactatũ. **R**egulus plures peno
norũ bello captos in vincula diecerat. h̄ mox
ipse victorũ catenis man?pbuit. **V**llã ne igi
tur ei? hois potetia putas. q̄ quod ipse in ali
o potest ne id in se alter valeat efficere nõ pos
sit. **A**d hæc. **S**i ipsis dignitatib? ac potesta
tib? inesset aliq̄d naturalis ac pprii boni nun
qm pessimis pueniret. **N**eque ni sibi solent ad

uersa sociari. **N**atura respicit vt contraria quae
q; iungantur. **I**ta cum pessimos plerumq;
dignitatibus fungi dubium non sit illud eti
am liquet natura sui bona non esse quae se pes
simis haerere patiantur. **Q**uod quide; de cun
ctis fortunae muneribus dignius existimari
potest. q̄ ad improbissimū quēq; vberiora pue
mūt. **D**e quibus etiā illud considerādū puto qđ
nemo dubitat esse fortē cui fortitudinē inesse
cōspexerit. **E**t cuiuscūq; velocitas abest mani
festū ē esse velocē. **H**ic musica q̄tē musicos.
in mediā medicos. rhetorica rhetores faciūt. **A**git
enī cuiuscūq; rei natura quod propriū ē. nec contra
riarū rerū miscet effectibus. h̄ vltro q̄ sūt ad
uersa depellit. **A**tq; nec opes inexpletā extin
guere auariā quecūt. **N**ec ptās sui cōpotē fa
ciūt. quē viciosa libidines insolubilib; astra
ctū retinent catenis. **E**t collata improbis digni
tas nō mō n̄ efficit dignos. h̄ pdit potius qđ o

stet at idignos **C**ur ita puenit? **G**audetis ei
se se res alie bñtes falsis cōpellare nominibus
q̄ facile rerū ipsarū red arguunt effectu. **I**ta
q̄ nec illae diuitiae. nec illa potētia. nec haec
dignitas iure appellari potest **P**ostremo idē
de tota forma cludere licet. in q̄ nihil expete
dū. nihil natuæ bonitatis inesse manifestuz
est. **Q**uæ nec se bonis semp adiungit. a bo
nos quibus fuerit adiuncta non efficiat.

Metrū sextū libri secūdi.

Nuimus quātas tederit ruinas. **V**r
be flammata patribus q̄ caelis. **F**ra
tre qui quōdam ferus interempto. **M**atris
effuso maduūt cruore. **C**orp⁹ a visu gelidū
pererrans **O**ra non tinxit lacrymis. sed esse
Censor extincti potuit decoris
Hic tamen sceptro populos regebat.
Quos videt condens radios sub vndas
Phoebus extremo veniens ab ortu.

Quos premūt septem gelidi triones Quos
notbus sicco violētus aestu Torret ardentē
recoquens harenas Celsa nū tandē valuit po
testas Vertere prauī rabiem Neronis . Deu
grauē sortem quotiens iniquus
Addit seuo gladius veneno .

Prōsa septima libri secundi.

Vm ego scis inq̄m ipsa minimuz no
bis ambitionē mortalium rerum fuī
se dominatam . sed materiam gerendis rebus
optauimus . quo ne virtus tacita cōsenesce
ret **P.** At illa . Atqui hoc vnum est quod p̄
stātes quidem natura mētes . sed nonduz ad
extremā manū virtutū perfectiōe p̄ductas
allicere possit gloriæ se 3 cupido ⁊ optimoruz
i rēpublicā fama meritorū . Quæ q̄z sit exilis
⁊ toti⁹ pōderis vacua sic cōsidera . Q̄m terræ
ābitū sicuti astrologicis demrātiōibz accipi
si ad cæli spaciū pūcti cōstat obtinē rationē

Id est vt si ad celestis globi magnitudinez
conferatur. nihil spacij profus habere iudice
tur. **D**uius igitur tam exigue in mundo regi
onis q̄rta fere portio est. sicut **P**tolomeo pro
bante didicisti. quæ a nobis cognitis animã
tibus incolatur. **Q**uic quartæ si quãtum ma
ria paludez qz premunt. quantũqz siti vasta
regio distenditur cogitatione subtraxeris.
vix angustissima inhabitãdi hominibus are
a relinquet̄. **I**n hoc minimo igit puncti quo
daz puncto arcũsepti atqz conclusi. de puul
ganda fama te proferẽdo noie cogitatis. **A**t
quid habet amplũ magnificũqz gloria tam
ãgustis exiguis qz limitibus arctata **A**dde qz
hoc ipsum breuis habitaculi septum plures i
colunt nationes. lingua. moribus. totius vi
tæ ratione distãtes. ad quas tum difficulta
te itinerum. tum loquendi diuersitate. tuqz cõ
mercij insolentiã. non modo fama hominum

singulorū. sed nec vrbū quidem peruenire q̄
at Aetate tēniq; **M**arci **T**ullij sicut ipse quo
dā loco significat nōdū caucasū montez roma
nae rēpublicae fama trāscēderat. **E**t erat tūc
adulta. partis etiā cæterisq; id locorum gen
tibus formidolosa. **V**ides ne igit̄ qm̄ sit angu
sta. q̄z cōpressa gloria quā dilatāre ac p̄paga
re laboratis. **A**n vbi romani nois trāfire fama
nēquit. romani hominis gloria progrediet̄?
Quid q; diuersarū gētū mores iter se atq; in
stituta discordant. vt quod apud alios lau
de. apud alios supplicio dignum iudicetur.
Quo sit vt si quē famae p̄aedicatio delectet.
huic in plurimos populos nomē proferre nul
lo modo conducat. **E**rit igitur peruagata in
ter suos gloria quisq; contentus. et inter vni
us gentis terminos p̄aclarā illa famae imor
talitas coartabitur. **S**ed qm̄ multos clarissi
mos suis t̄pib; viros scriptorū inops delevit

obliuio. Quāq̄ q̄d ipse scripta p̄ficiūt q̄ eu3
suis auctoribo p̄mit lōgior at3 obscura vetu
stas. Vos vero imōrlitatē vob̄ p̄pagare vide
mini cū futuri famā t̄p̄i cogitatis. q̄d si ad æ
ternitatē infinita sp̄acia pertractes. quid ha
bes q̄ de nominis tui diuturnitate læteris. V
nius etenim mora momētū si sex millibus confe
ratur annis. quoniam utrūq̄ sp̄aciū defini
tū. minimaz licet habet t̄n aliquā p̄portionem
At hic ipse numerus annorum eiusq̄ q̄ntūli
bet multiplex ad inferminabilē diuturnitatē
ne cōparari quidem potest. Etenim finitis ad
se inuicem fuerit q̄dā. infiniti vero atq̄ finiti
nulla vnq̄ poterit eē collatio Ita fit vt q̄nti
cūq̄ p̄lixī temporis fama si cū iexhausta æ
ternitate cogitetur. nō p̄ua h̄ plane nulla eē
videat. Vos at̄ n̄ ad populares aures iane3
q̄ rumoēs r̄cte tacē nescitis Et r̄licta osciē
tia vtutē q̄ p̄stātia de alieis p̄mia smūculi3

postulatis **A**ccepe in huiusmodi arrogantiae
leuitate qm festiue aliquis illuserit. **N**ā cum
quidā aduersus esset boiem cōtumelijs . qui nō
ad verae virtutis vsū . s; ad supbam gloriam
falsū sibi pbilosophi nomen induerat . adiecit
setq; iam se sciturū an ille pbilosophus esset
siquidem illatas iniurias leniter patiēterq; to
lerasset. **I**lle patientiā paulisper assumpsit .
acceptaq; cōtumelia velut insultans ira tātē
inquit. **I**ntelligis ne me esse pbm. **T**ū ille mi
nimum mordacit . intellexeram inquit si tacu
isses **Q**uid autē est quod ad p̄cipuos viros .
de his enim sermo est . qui virtute gloriam pe
tūt . quid iquā est quod ad hos de fama post
resolutū morte suprema corpus attineat. **N**ā
si quod nostrae rationes credi vetāt toti mori
untur homines . nulla est omnino gloria . cū
is cuius ea esse dicitur nō extet omnino. **S**in
vero bene sibi mens conscia terreno carcere re

soluta caelū libera petit. nonne omne terrenū
negociū spernet. quæ se caelo fruens terre
nis gaudet exemptam.

Metrū septimū libri secundi.

Quicūq; solam mente præcipiti petit
Summūq; putat gloriā Late pa
tentis ætheris cernat plagas Arctumq; terra
rum situm. Breuem replere non valentis am
bitum. Pudebit aucti nominis. Quid o si
pbi colla mortali iugo Frustra leuare gesti
unt. Licet remotos fama per populos means
Diffusa. linguas explicet Et magna titulis
fulgeat claris domus Mors spernit altaz glo
riam. Inuoluit humile pariter et celsū caput
Aequatq; summis infima. Vbi nunc fidelis
ossa Fabricij manent. Quid brutus aut rigi
dus cato. Signat superstes fama tenuis pau
culis Inane nomen litteris. Sed quid de co
ra nouimus vocabula Num scire consumptos

datur. **T**acetis ergo p̄sus ignorabiles. **N**ec
fama notos efficiat. **Q**uod si putatis longius vi
tā trahi. **M**ortalis aura nominis. **C**uz sera w
bis rapiet hoc etiam dies. **T**am vos secunda
mors manet.

Prosā octava libri secūdi.

Sed ne me inexorabile cōtra fortunā
bellū gerere putes. **E**st aliquñ cuz de
hominibus illa fallax non nihil boni mereat.
tū scz cū se apit cū frontē detegit mores qz p
fitef. **N**onduz forte quid loquar intelligis.
Mirū est quod dicere gestio. eoqz sententiā
v̄bis explicare vix queo. **E**teni pl̄ reoz hoibo
aduersā qz p̄sp̄erā p̄desse fortunā. **I**lla enim
semp̄ specie fœlicitatis cū videt blāda menti
tur. **H**æc semp̄ vera cū se instabile mutatiōe
temrāt. **I**lla fallit. hæc instruit. **I**lla mēda cū
specie bonorū mētes fructū ligat. hæc cogni
tione fragilis fœlicitatis absoluit. **I**taqz illā

videat ventosa. fluētē. suiq; sēp ignarā **D**ac
sobriā succinctāq; ⁊ ipsi? aduersitatis exerci
tatiōe prudētē. **P**ostremo felix a vero bono
seuicos blandicijs trahit. aduersa plerūq; ad
vera bona reducēs velut vnco retrahit **A**n hoc
inf̄ mīna aestimādū putas q; amicorū tibi si
seliū mētes hęc aspera. hęc horribilis fortu
na detexit. **D**ac tibi certos sodaliuz vultus
ābiguosq; secreuit. **D**iscetēs suos abstulit
tuos reliquit **Q**uāti hoc iteger ⁊ vt videbaris
tibi fortunatus emisses **D**efine nūc amissas o
pes q̄rere. qđ p̄ciosissimū diuitiarū gen? est a
micos inuenisti.

Metrū octauū libri secūdi.

Quod mūdus stabili fide **C**ōcordes
variat vices **Q**uod pūgnantia semū
na **F**œdus perpetuū tenent **Q**uod phœbus ro
seum diem. **C**urrū prouehit aureo **V**t quas
duxerit hēper? **P**hœbe noctib; impet. **V**t
e. ij

fluctus audum mare. Certo sine cederat.
Ne terris liceat vagis Latoſ tendere terminos
Hanc rerum serie ligat. Terras ac pelagus
regens Et caelo imperitans amor. Dic si fre
na remiserit. Quicquid nunc amat inuicem.
Bellum continuo geret. Et quam nunc socia
fide. Pulchris motibus inatant Certant sol
uere machinam Dic sanctos populos quoq;
Junctos foedere continet. Dic et coniugij sa
crum. Castis nequit amoribus. Dic fidis e
tiam sua. Dicat iura sodalibus O foelix ho
minu genus. Si vestros animos amor Quo
caelum regitur regat.

Finitur hic liber secundus de consolatione
philosophiae.

Sequitur Prosa primus libri tereij de con
solatione philosophiae.